BİRDERGİ

Sayı:8 / Tarih: 15 Temmuz 2026

ADALET - HÜRRİYET - MUSAVVAT - UHUVVET

www.birder.org.tr

BİRDER AKADEMİ

BİRLİK VE İLERLEME DÜŞÜNCE DERNEĞİ

BİRDER AKADEMİ

Birder Politika - Tarih - Kültür - Sanat - Bilim e-bülten Yayını / Sayı: 8 / Tarih: 15 Temmuz 2026

www.birder.org.tr

BİRDERGİ

Birlik ve ilerleme Düşünce Derneği Adına İmtiyaz Sahibi
Müjdat ÖZTÜRK

Genel Yayın Yönetmeni/ Editör
Anıl KARA

Dizi-Grafik-Tasarım
Muhammed Niyazi ALPAY

Yayın Kurulu

Müjdat ÖZTÜRK
Anıl KARA
Umut Kaan KİLİM
Muhammed Niyazi ALPAY
Mehmet ÖZTÜRK
Doğan ÖZTÜRK
İlayda AYAZ
Meltem CAMBUL MERT

Görüş ve önerileriniz için
birder@birder.org.tr

Dergimizde yayımlanan makaleler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir.
Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.
Yayımlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

BİRDER
BİRLİK VE İLERLEME DÜŞÜNCE DERNEĞİ
YAYIN ORGANIDIR

BİRDER AKADEMİ

İçindekiler

Genel Başkan'dan 4 — Birder'e Dair — *Müjdat ÖZTÜRK*

Birder Akademi'den 5 — Birdergi'ye Dair — *Anıl KARA*

Strateji/Analiz 6 — 2026 Nato Zirvesi'nin Türkiye'ye Yansımaları — *Vural CAMBUL*

Toplum 7 — Veblen Kuramı Işığında Tüketimin Görünmeyen Yüzü — *İlayda ÖZTÜRK*

Milliyetçilik 9 — Neden Türk Milliyetçisi Olmalıyız — *Fahrettin ACAR*

Kavram Analizi 12 — Görünmeyen El: Müesses Nizam — *Selçuk VARLI*

Eleştiri 14 — Çocuk Öykülerinde Yaratıcı Yazarlık — *Ali Zafer YAPICI*

Ekonomi 16 — Altın Gümüş Rasyosu — *Şerif DURMAZ*

Biyografi 18 — Halil Kut Paşa — *Umut Kaan KİLİM*

Teknoloji 20 — Bir Modelin İki Adı: Fable, Mythos ve İhracat Kontrolü Krizi — *Muhammed Niyazi ALPAY*

Köşe Yazısı 22 — Karadeniz'in İhtiyar Delikanlısı — *Abdullah ATICI*

BİRLİK VE İLERLEME
DÜŞÜNCE DERNEĞİ

Genel Başkan'dan; BİRDER'E DAİR

Müjdat ÖZTÜRK
BİRDER Genel Başkanı

Bir düşüncenin sadece siyasi faaliyetlerle iktidar olamayacağı gerçeğinden hareketle Türk Milliyetçiliğinin Sivil Toplum alanında da varlık gösterebilmesi, fikir ve düşünce üretmesi, projeler geliştirmesi, kültür, sanat ve edebiyat alanında da toplumsallaşması ve milletle buluşması adına **BİRDER** ortaya çıkmıştır.

Kuruluş motivasyonu Türk Milliyetçiliğinin siyasal alandaki gücüyle orantılı toplumsal etki alanına sahip olamayışı düşüncesidir.

Kurucu kadro, Türk Milliyetçilerinin siyasal sahaya sıkıştığını ve Türk Milliyetçiliği düşüncesinin toplumla istenen biçimde buluşamadığını, milliyetçi düşüncenin ürettiği kavramların, fikirlerin daha topluma ulaşamadan kaybolup, buharlaştığı olgusu ile harekete geçmiştir.

Bu düşünceden hareketle BİRDER;

- Türk Dünyasına nasıl hizmet edebiliriz,
- Türk Birliği Ülküsünü nasıl yaşatabiliriz,
- Türk Milliyetçiliğinin tarihsel referanslarından güç alarak
- Geleceği nasıl kurgulayabiliriz sorularına birlikte cevaplar aramış,
- Türk Milliyetçiliğinin yenilenmesi, gelişmesi daha geniş kitlelerle buluşabilmesi için kurulmuştur.

BİRDER' in hedefleri;

- Türk aydınlanmasını gerçekleştirmek;
- Türk varlığının, Türk kimliğinin ve Türk kültürünün korunması, gelişmesi;
- Türk Milletinin dili, dini, tarihi, kültürü hakkında araştırmalar yapılması;
- Türk varlığının ve kültürünün geleceğe taşınması yolunda çalışmalar yapılması;
- Türk Milliyetçiliğinin ideolojik yenilenme sürecine katkı sağlanması;
- Türk Milletinin birlik ve beraberliğini sağlamlaştırıcı, sosyal dokuyu artıracak çalışmalar yapılması;
- Türkiye ve Türk Dünyası arasında kültürel sosyal ve iktisadi bütünleşmeye katkı sağlanması;
- Türk Milletinin refahını, güvenliğini güçlendirecek faaliyetlerde bulunulması;
- Türk demokrasisine katkı sağlanması ve demokratik siyasetin yerleşmesi konusunda çalışmalar yapılmasıdır.

BİRDER herhangi bir partiye bağlı olmamakla beraber Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemine inanır, Türk Milletinin menfaatlerini ve çıkarlarını öncelik alır.

BİRDERGİ'YE DAİR

Değerli Okuyucular,

Birlik ve İlerleme Düşünce Derneği *olarak, bugüne kadar sizlerle paylaştığımız e-bültenimizi artık* ***BİRDERGİ*** *adıyla yayımlamaya devam ediyoruz.*

BİRDERGİ, *derneğimizin faaliyetlerini, etkinliklerini ve üyelerimizin kaleme aldığı yazıları daha düzenli ve kalıcı bir şekilde sizlere ulaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. İnternet sitemiz üzerinden yayımlanan bu çalışma, zaman içinde gelişerek daha kapsamlı ve nitelikli bir dijital yayın hâline gelmeyi hedeflemektedir.*

Bu aşamada ***BİRDERGİ****, derneğimizin çalışmalarını duyurmak, düşüncelerimizi paylaşmak ve üyelerimiz arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla hazırlanmaktadır. İlerleyen dönemlerde içerik çeşitliliğini artırarak daha zengin bir yayın ortaya koymayı amaçlıyoruz.*

Bu yayının hazırlanmasına verdikleri destek dolayısıyla Genel Başkanımız Sn. Müjdat Öztürk ve yönetim kurulu üyelerimize teşekkür ederim.

BİRDERGİ'*nin, derneğimizin fikir dünyasını ve çalışmalarını daha geniş kitlelere ulaştıran faydalı bir platform olmasını temenni eder, tüm okuyucularımıza saygılarımı sunarım.*

Anıl KARA
Genel Yayın Yönetmeni
Editör

2026 NATO ZİRVESİ'NİN TÜRKİYE'YE YANSIMALARI

Vural CAMBUL

Geçtiğimiz günlerde başkentimiz Ankara'da gerçekleştirilen 2026 NATO Liderler Zirvesi, son dönemde kırılgan bir yapıya dönüşen ittifakın caydırıcılık kapasitesini yeniden öne çıkarmayı başardı. Böyle bir toplantının sorunsuz gerçekleştirilmiş olması Türkiye açısından olumlu bir izlenim oluştururken, zirve kapsamında gerçekleştirilen ikili görüşmeler de Türkiye açısından önemli diplomatik fırsatlar sundu. ABD ve Avrupa ülkeleri arasında akıllarda soru işareti bırakan NATO eksenli gerilimi azaltan ve tekrar kolektif hareket etme fırsatı sunan bu zirve, olumsuz havayı büyük ölçüde giderdi. "Birimize yönelik bir saldırı, hepimize yönelik bir saldırıdır" vurgusunun tekrar yapılması ve bu mesajın Rusya'ya yakın bir coğrafyada verilmesi, bir yandan Soğuk Savaş yıllarına yönelik toplumsal travmaları tetiklerken, bir yandan bu tür kolektif caydırıcılığın uluslararası güvenlik noktasında önemli bir etken olduğu gerçeğini ortaya çıkardı.

Bu tespitlerden sonra halkımızın bu duruma bakış açısını da biraz incelememiz gerekir. Muhalif kesimin; devletlerin duygularla değil, ülke çıkarları doğrultusunda hareket etmesi gerektiğini unutarak iktidarı her noktada eleştirmeleri ve iktidar yandaşlarının da muhalif tarafı Trump'a yanaşmakla tenkit etmelerine rağmen son tahlilde Sayın Cumhurbaşkanı'nı göklere çıkarmaları siyasi söylemlerdeki tezatları ortaya koymaktadır.

Bu tür toplantıların artıları ve eksileri ortaya konularak en az zararla ve en çok getiri ile incelenmesi ve ülkenin geleceğinin bu eksende yapılanması, siyasi tartışmaların uzağında hareket edilmesi gerekir. Şimdi buradaki artı ve eksileri birlikte değerlendirelim:

Artı olarak 50 milyar doların üzerindeki savunma tedarik hacmi kapsamında Türk savunma sanayinin bu süreçten pay alma ihtimali, CAATSA yaptırımlarının kaldırılması durumunda F-35 programına dönüş seçeneğinin yeniden gündeme gelebilmesi ve Çelik Kubbe projesinin NATO altyapılarıyla uyumlu hale getirilmesi ihtimali, Türkiye açısından önemli kazanım fırsatları olarak değerlendirilebilir.

Eksiler açısından ise dikkat edilmesi gereken nokta, bu başlıklarda henüz kesinleşmiş sonuçların bulunmamasıdır. Tedarik anlaşmalarının ne kadarının Türk savunma sanayine yönlendirileceği netleşmemiştir. CAATSA yaptırımlarının kaldırılması da yalnızca ABD Başkanının söylemlerine bağlı olmayıp; ABD Kongresi, savunma bürokrasisi ve genel siyasi atmosferle bağlantılı karmaşık bir süreçtir. Benzer olarak Çelik Kubbe projesinin NATO sistemleriyle entegrasyonu konusunda da şu aşamada kesinleşmiş bir karar veya uygulama bulunmamaktadır.

Hal böyle iken süreci ne aşırı eleştirmek ne de olduğundan daha büyük bir başarı olarak sunmak doğru bir yaklaşım olacaktır. Yukarıda belirttiğim gibi, uluslararası ilişkilerde devletler dostluk veya duygusal yakınlıklarla değil, öncelikle kendi çıkarları doğrultusunda hareket ederler. Bu nedenle Türkiye'nin de bu süreci kendi ulusal çıkarları, güvenlik ihtiyaçları ve uzun vadeli hedefleri açısından değerlendirmesi gerekir.

Türkiye, jeopolitik konumumuzun getirdiği risklerle birlikte büyük fırsatlar da sunabileceğini unutmadan bu dönemi dengeli ve rasyonel olarak yönetmelidir.

VEBLEN KURAMI IŞIĞINDA TÜKETİMİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

İlayda ÖZTÜRK

Bir kafede masaya bırakılan son model bir telefon, markası özellikle dikkat çekecek biçimde taşınan bir çanta, sosyal medyada paylaşılan lüks bir tatil ya da estetik bir fotoğraf karesi oluşturmak amacıyla sipariş edilen gösterişli bir kahve... İlk bakışta bunlar bireysel tercihler gibi görünür. Ancak sosyoloji, gündelik hayatın en sıradan davranışlarının bile içinde yaşanılan toplumdan bağımsız düşünülemeyeceğini gösterir. İnsanların neyi tercih ettiği kadar, bu tercihlerin hangi kültürel değerler, ekonomik koşullar ve sosyal beklentiler içerisinde şekillendiği de önemlidir. Çünkü tüketim, bireyin yalnızca ekonomik kapasitesini değil; değer dünyasını, aidiyetlerini ve toplum içinde kurmak istediği ilişki biçimini de yansıtır.

Yaklaşık bir asır önce bu ilişkiye dikkat çeken Thorstein Veblen, tüketimin yalnızca ihtiyaçları karşılayan bir faaliyet olmadığını, aynı zamanda sınıfsal ayrımların ve prestijin ifade edildiği bir alan olduğunu ileri sürmüştür. Onun geliştirdiği gösterişçi tüketim kavramı; bireylerin satın aldıkları nesneler aracılığıyla ekonomik güçlerini, saygınlıklarını ve ait olmak istedikleri yaşam biçimini görünür kılma çabasını açıklamaktadır. Böylece tüketim, yaşamı kolaylaştıran pratik bir davranış olmanın ötesinde, kültürel anlamların üretildiği ve sosyal ilişkilerin yeniden kurulduğu sembolik bir dile dönüşmektedir.

Gösterişçi tüketimin temelinde nesnenin kullanımından çok temsil ettiği anlam yer alır. Bir saat zamanı göstermenin, bir otomobil ulaşımı sağlamanın ya da bir çanta eşya taşımanın ötesinde; başarıyı, itibarı ve belirli bir yaşam tarzını simgeleyebilir. Bu nedenle nesnelerin değeri, yalnızca işlevlerinden değil, toplumun onlara yüklediği anlamlardan beslenir. Aynı ürün, farklı kültürlerde farklı anlamlar kazanabilir; çünkü onu değerli kılan şey çoğu zaman kendisi değil, temsil ettiği toplumsal konumdur.

Veblen'in yaşadığı dönemde bu semboller daha çok fiziksel yaşam alanlarında sergilenirken, dijitalleşmeyle birlikte yeni bir kamusal vitrin ortaya çıkmıştır. Sosyal medya, bireylerin yalnızca deneyimlerini paylaştıkları değil, aynı zamanda kendilerini sürekli yeniden temsil edebilecekleri bir sahneye dönüşmüştür. Günlük yaşamın sıradan anları bile izlenebilir, değerlendirilebilir ve karşılaştırılabilir içerikler hâline gelirken; yaşanan deneyimin değeri kimi zaman deneyimin kendisinden çok, başkaları tarafından nasıl yorumlandığıyla ölçülmektedir.

Bu dönüşüm, modern toplumun işleyişine dair önemli bir gerçeği de ortaya koyar: İnsanlar çoğu zaman arzularını kendilerinin belirlediğini düşünür. Oysa reklamlar, moda endüstrisi, dijital platformlar ve popüler kültür yalnızca mevcut taleplere cevap vermez; aynı zamanda hangi ürünlerin, yaşam tarzlarının ve başarı ölçütlerinin arzu edilmeye değer olduğunu da belirler. Başka bir ifadeyle sistem; yalnızca tüketilecek ürünleri değil, o ürünlere duyulan isteği de üretir. Bu nedenle bireysel tercihler, sanıldığı kadar bireysel değildir; içinde bulunulan kültürel ortamın ve güç ilişkilerinin izlerini taşır.

Dikkat gerektiren asıl nokta tüketimin yalnızca ekonomik eşitsizlikleri yansıtması değil, onları yeniden üretmesidir. Belirli markalara, deneyimlere veya yaşam tarzlarına erişebilen bireyler daha başarılı ya da daha ayrıcalıklı kabul edilirken, bu imkânlara sahip olmayanlar kendilerini yetersiz hissedebilmektedir. Böylece tüketim, sınıfsal farklılıkları görünmez biçimde meşrulaştıran bir mekanizmaya dönüşür.

Bu süreç bireyin psikolojisini de derinden etkiler. Sürekli karşılaştırmaya dayalı bir kültürde insanlar, sahip olduklarından çok sahip olmadıklarına odaklanmaya başlar. Tatmin duygusu kalıcı olmaktan çıkar; her yeni tüketim, kısa süre içinde yeni bir eksiklik hissi üretir. Böylece birey, doyuma ulaşmaktan çok sürekli arzulayan bir özneye dönüşür. Bu döngü, tüketim kültürünün sürekliliğini sağlayan en önemli dinamiklerden biridir.

Tam da bu nedenle Veblen'in yaklaşımı; modern toplumun başarıyı, itibarı ve hatta mutluluğu hangi ölçütlerle tanımladığını anlamaya imkân tanıyan güçlü bir sosyolojik perspektiftir. Çünkü günümüzde kimlik; önemli ölçüde tüketilen markalar, deneyimler ve yaşam tarzları üzerinden ifade edilmektedir. Bu durum, bireyin kendisini ifade etme biçimini olduğu kadar, toplumun bireyi değerlendirme ölçütlerini de dönüştürmektedir.

Bugün sorulması gereken en önemli soru, "Ne satın alıyoruz?" değil, "Neden onu satın alma isteği duyuyoruz?" sorusudur. Çünkü bu soru, tercihlerimizin gerçekten bize mi ait olduğunu yoksa içinde yaşadığımız kültür tarafından mı biçimlendirildiğini sorgulamaya imkân verir.

Sosyolojinin temel gücü de burada ortaya çıkar: Doğal kabul edilen davranışların ardındaki görünmeyen toplumsal mekanizmaları görünür hâle getirmek.

Aradan geçen zamana rağmen Veblen'in kuramının güncelliğini korumasının nedeni de budur. Değişen yalnızca tüketilen ürünlerdir; statü arayışı, kabul görme isteği ve kendini başkalarının bakışı üzerinden anlamlandırma eğilimi farklı biçimlerde varlığını sürdürmektedir. Belki de modern insanın en büyük yanılgısı, seçimlerini tamamen kendisine ait sanmasıdır. Bu yönüyle Veblen'in yaklaşımı, tüketim davranışlarını açıklamanın ötesinde, tüketim üzerinden kurulan toplumsal düzeni sorgulamaya davet etmektedir.

NEDEN TÜRK MİLLİYETÇİSİ OLMALIYIZ?

Fahrettin ACAR

Birder bünyesindeki dördüncü yazımda, geçen ayki yazıda da ifade ettiğim gibi bu sorunun yanıtını aramak istiyorum. Daha doğrusu bu sorunun yanıtını kendi perspektifimden paylaşmak istiyorum. Çünkü biliyorum, bugünün Türkiyesi'nde Türk milliyetçisi olmak her anlamda zorlaşıyor. Yalnızca çözüm süreci ihanetinden dolayı değil, 2007 Ergenekon davasıyla başlayan süreçten bu yana milliyetçi değer ve simgeler düzenli olarak aşındırılıyor.

Türk'ün en temel destanlarından birini alıp terör ile yan yana koyma girişimi buna bağlı olarak Türk Ordusunu Terör ile yan yana getirme süreci tarihte bir daha görülmesi zor cüretkâr bir saldırıydı. Buna bağlı olarak milli simgelerin içinin boşalma sürecini de iddialı bir şekilde başlattı. Süreç hala devam ediyor;

Bir siyasi parti çıkıyor, Türklüğe dair bir şarkıyı lideri adına propaganda şarkısına dönüştürüyor. Türk Ordusuna mensup yeni mezun bir subay, kılıç çatma eylemi gerekçe gösterilerek disiplinsizlik denilerek ordudan atılıyor. Bir öğretmen, bir doktor ya da belki bir çiftçi; özetle ortalama bir Türk vatandaşı bir eylem yapmak istediğinde polisin gösterdiği müsamaha çok daha düşük olurken, terör suçluları konferans ya da konser verip istedikleri gibi konuşabiliyor. Böyle olunca da ortalama Türk genci bazen ister istemez sorguluyor. Şöyle düşünüyor: "Devletin fedakârlığa ihtiyacı olduğunda 'Türk'e savaş düğündür.' diyenler, devlete nüfus lazım diyerek (bu arada gerçekten lazım, o ayrı konu) üç çocuk çağrısı yapanlar, o çocuk nasıl bir eğitim alacak, hangi işte çalışacak, hatta sokaklarda rahat yürüyebilecek mi, diye sorduğunda seni ciddiye almıyor. Ciddiye alsın diye sesini yükseltmeye çalışırsan genellikle kaba kuvvetle bastırma yolunu seçiyor. Bunlar olurken ömrünü Türk devletine düşmanlık üzerine bina etmiş (ki tesadüfün böylesi, bu kişi hayatının bir döneminde Türk devletinden maaş bile aldı) biri için binlerce kişi toplanıp özgürlük talep edebiliyor, bununla alakalı konferanslar yapılabiliyor. O zaman tepki ya da öfke, maaşına zam isteyen öğretmene gösterilenin yanında devede kulak kalıyor. En son gerçekleşen öğretmen grevini hatırlarsınız.

Sözün özü, insan olan bazen yoruluyor ve doğal olarak soruyor: Neden ya? "Neden ben hâlâ Türk milliyetçisi olmalıyım?" Türkler üstün ırk olduğu ya da Tanrı'dan aldığı kut için mi? Bağışlayın ama elbette hayır. Bir milletin varoluşu itibarıyla diğerinden üstün olduğunu iddia etmek, her şeyi bir kenara bırakın, Türk milliyetçiliğinin ana iddiasıyla da çelişir. Gökalp bu yüzden 1923 tarihli Türkçülüğün Esasları eserinde "Irk atlarda olur." diyerek bu konuyu neredeyse tiye almak suretiyle kapatmıştır.

Bu aşamada milliyetçilik hakkında akla ikinci bir soru gelebilir: "O zaman milliyetçilik tamamen modern devlet tarafından yapılmış bir inşa mıdır? İnandığımız her şey yalan mı?" Bunu özellikle yakın dönemde çok duyarsınız. Pek çok kişi milliyetçiliğin 1789 İhtilali ile başlayan süreçte sıfırdan inşa edilmiş ve eğitim yoluyla yaygınlaştırılmış bir tasavvur olduğunu iddia ediyor. Bu konuyla alakalı fikir sahibi olmak isteyen genç okuyucular için İskender Öksüz hocadan Millet ve Milliyetçilik, Anderson'dan Hayali Cemaatler ve Anthony Smith'ten Millî Kimlik eserlerini öneriyorum. Fikriyatımızın temel eserlerine ek olarak, akademik anlamda milliyetçilik üzerine yazılmış kaliteli eserlerdir.

Bu aşamada milliyetçiliğin modern bir yalan olduğu fikri başta kulağa mantıklı geliyor olabilir. Belki de öyledir; ta ki etno-sembolizm kavramı ile tanışıncaya kadar.

Bu kavram, milliyetçiliğin esas olarak modernite öncesinde bir millet içinde zaten var olan simgelerin yeniden üretilerek ve yaygınlaştırılarak ortak kimlik bilincinin sağlamlaştırılmasını esas aldığını savunur. Yani temel kaynak, modernite öncesi dönemin sembolleri, öyküleri ve hikâyeleridir. Yapılan şey ise bunları yeniden hatırlatıp modern anlamda simgeleştirmekten fazlası değildir.

Türk bayrağının hikâyesini ele alalım. Rivayete göre Birinci Kosova Savaşı'nda şehit olan askerlerimizin kanları nehri kan kırmızısına boyar. O gece gökyüzündeki hilal, nehirde yansıyarak bugünkü Türk bayrağının ilk siluetini oluşturur. Olaydan etkilenen Osmanlı tarihçileri, vakanüvisler, bu anlatıyı kayda alır. Yüzyıllar sonra Osmanlı kendisi için yeni bir bayrak oluşturmak istediğinde, Osmanlı arşivlerinde tarama yapan görevliler bu kaydı bulur, etkilenir ve yapılan istişarelerin ardından Türk bayrağı çizilir. Bu bayrak da bazı küçük değişikliklerle Osmanlı'dan Cumhuriyet'e miras kalır.

Türk bayrağının ortaya çıkışına ilişkin en bilinen rivayetlerden biri, Birinci Kosova Savaşı'nın ardından şehitlerin kanına yansıyan hilal ve yıldız görüntüsünün bayrağa ilham verdiğidir.

Bu anlatının tarihsel olarak kesin biçimde doğrulanması mümkün değildir. Ancak tam da bu nedenle etno-sembolizm açısından dikkat çekicidir. Çünkü burada önemli olan rivayetin birebir tarihsel doğruluğundan ziyade, yüzyıllar boyunca ortak hafızada yaşayarak bir milletin sembolik dünyasının parçası hâline gelmesidir.

İşte milliyetçiliğin yaptığı tam olarak budur: Kültürel kökü bugüne getirerek onu kimliğin bir parçası hâline getirmek, sana kim olduğunu hatırlatmak. Milliyetçiliğin temel işlevlerinden biri budur. Ama tabii ki tek işlevi değildir.

Bu nedenle milliyetçilik, yalnızca geçmişi anlatan bir tarih dersi değildir; geçmiş ile bugün arasında kurulan canlı bir köprüdür. Bir milleti millet yapan şey yalnızca aynı sınırlar içinde yaşamak değildir. Ortak bir hafızaya, ortak kahramanlara, ortak sembollere ve ortak hikâyelere sahip olmaktır. Çünkü insanlar yalnızca kanunlarla değil, anlam dünyalarıyla da bir arada yaşarlar.

Bunun en güncel örneklerinden biri geçtiğimiz günlerde Dünya Kupası'nda yaşandı. Norveç Millî Takımı, gruptan çıkmayı garantiledikten sonra bütün dünyanın gözleri önünde Viking kürek çekme gösterisi yaptı. Futbolcular ve taraftarlar Viking savaşçılarını sembolize eden ritüellerle sevinçlerini kutladılar. Dünya basını bunu Norveç'in tarihî mirasına yapılan renkli bir gönderme olarak değerlendirdi. Kimse "Neden Vikingleri hatırlatıyorsunuz?" diye sormadı. Kimse bunu çağ dışı bulmadı. Tam tersine, tarihî hafızasını yaşatan bir milletin doğal refleksi olarak görüldü.

Peki aynı dünyada iki yıl önce ne yaşanmıştı?

2024 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda Merih Demiral'ın gol sevincinde yaptığı Bozkurt işareti yalnızca UEFA tarafından cezalandırılmadı. Daha da dikkat çekici olanı, Türkiye'nin içinden de bu sembole yönelik yoğun eleştiriler yükseldi. Oysa Bozkurt, Türk kültür tarihinin modern siyasetin çok öncesine uzanan sembollerinden biridir. Elbette her sembol farklı dönemlerde farklı anlamlar yüklenebilir. Ancak tarihî ve kültürel bir sembolü yalnızca güncel siyasetin dar kalıpları içine hapsetmek, o milletin ortak hafızasını da daraltmak anlamına gelir.

İşte etno-sembolizmin anlatmaya çalıştığı tam olarak budur. Norveç'in Vikingleri neyse, Türklerin Bozkurdu da odur. Biri İskandinav dünyasının hafızasında yaşayan tarihî bir semboldür, diğeri Türk kültürünün ortak hafızasında yer etmiş bir simgedir. Birine folklor, diğerine tehdit muamelesi yapılması aynı ölçünün uygulanmadığını göstermektedir. Bu örnek bana milliyetçiliğin neden hâlâ gerekli olduğunu bir kez daha hatırlatıyor. Çünkü mesele yalnızca bir işaret, bir bayrak ya da bir sembol değildir. Mesele, bir milletin kendi tarihine hangi özgüvenle bakabildiğidir.

İşte milliyetçiliğin yaptığı tam olarak budur. Kültürel kökü bugüne getirerek kimlikleştirmek, insana kim olduğunu hatırlatmaktır. Milliyetçiliğin temel işlevlerinden biri budur. Ama elbette tek işlevi değildir.

Milliyetçiliğin ilk işlevi millî kültürü ve ortak hafızayı korumaksa, ikinci işlevi de toplumun refahını, huzurunu ve hayat kalitesini daha ileri taşımaktır. Çünkü millet dediğimiz şey yalnızca geçmişten kalan semboller, hikâyeler ve hatıralardan ibaret değildir. Millet aynı zamanda bugün yaşayan insanların toplamıdır.

Bu yüzden milliyetçilik sadece geçmişi korumak değildir; daha iyi bir gelecek için mücadele etmektir.

-Türk çocuklarının daha iyi eğitim almasını istemek de milliyetçiliktir;

-Türk gençlerinin iş bulabilmesini istemek de milliyetçiliktir;

-Türk kadınlarının güven içinde yaşayabilmesini istemek de milliyetçiliktir;

-Engelli vatandaşların şehirlerde rahatça hareket edebilmesini istemek de milliyetçiliktir;

-Çiftçinin üretmeye devam edebilmesini, işçinin emeğinin karşılığını alabilmesini, bilim insanının özgürce çalışabilmesini istemek de milliyetçiliktir.

Çünkü millet, soyut bir kelime değildir. Millet; öğretmendir, doktordur, çiftçidir, işçidir, öğrencidir, askerdir, annedir, babadır, çocuktur.

Dolayısıyla Türk milliyetçiliği yalnızca kriz anlarında hatırlanacak bir refleks olmamalıdır. Savaşta, terörde, sınır güvenliğinde elbette millî duruş önemlidir. Ancak barışta da milletin refahını yükseltmek, huzurunu artırmak ve geleceğini güçlendirmek aynı derecede önemlidir.

Hatta bana göre Türk milliyetçiliğinin bugünkü en büyük sınavlarından biri tam olarak budur: Türk milletini yalnızca savunmak değil, daha iyi yaşatmak.

İşte tam da bu yüzden bugün yaşanan gelişmelere yalnızca günlük siyasetin penceresinden bakamıyorum. Son dönemde yeniden gündeme gelen çözüm süreci tartışmaları da bu nedenle benim açımdan herhangi bir siyasi partinin ya da herhangi bir liderin meselesi değildir.

Çünkü Türk milliyetçiliği, adına rağmen, devleti merkeze koyan bir ideoloji değildir. Devlet elbette kıymetlidir. Güçlü, itibarlı ve adil bir devlet her Türk milliyetçisinin arzusudur. Ancak devleti değerli kılan şey, milliyetçi olduğunu iddia etmesi değil, temsil ettiği millete hizmet edebilmesidir. Devlet, millet için vardır; millet devlet için değil.

Bu yüzden biz milliyetçiliği partiler için yapmıyoruz. Liderler için de yapmıyoruz. Hiçbir siyasi hareket, hiçbir iktidar, hiçbir muhalefet Türk milletinden daha büyük değildir. Liderler gelir geçer, partiler kurulur ve kapanır, ittifaklar değişir. Fakat millet kalır. Kültür kalır. Dil kalır. Ortak hafıza kalır!

Kurtuluş Savaşı'nın bize bıraktığı en önemli miraslardan biri de budur. Anadolu'da verilen mücadele yalnızca bir devleti kurtarma mücadelesi değildi. O devlet zaten fiilen çökmüştü. Verilen mücadele, Türk milletinin kendi kaderini yeniden eline alma mücadelesiydi. Cumhuriyet de bu iradenin kurumsallaşmış hâlidir.

İşte bu yüzden biz, bizi yetiştiren kültürel havzaya karşı sorumluluk hissediyoruz. Gökalp'in kültür anlayışını, Gaspıralı'nın birlik idealini, Atatürk'ün muasır medeniyet hedefini aynı fikrî yürüyüşün parçaları olarak görüyoruz. Korunması gereken değerleri korumak, çağın gerisinde kalan yönlerini geliştirmek ve Türk toplumunu daha ileri taşımak istiyoruz.

Çünkü bizim milliyetçiliğimiz devlet için değil; önce toplum içindir. Hatta onun da ötesinde birey içindir. Türk çocuğunun daha iyi eğitim alabilmesi, Türk gencinin özgürce düşünebilmesi, Türk kadınının güven içinde yaşayabilmesi, Türk bilim insanının dünyayla rekabet edebilmesi ve her vatandaşın onurlu bir hayat sürebilmesi içindir. Muasır medeniyet hedefi de zaten budur. Güçlü devlet, güçlü olduğu için değil; güçlü bir toplumu, özgür bireyleri ve yüksek bir medeniyet seviyesini mümkün kıldığı ölçüde kıymetlidir. Türk milliyetçiliği de bana göre tam olarak bu yürüyüşün adıdır.

GÖRÜNMEYEN EL: MÜESSES NİZAM

Selçuk VARLI

Günümüz Türkçesinde "kurulu düzen" anlamına gelen müesses nizam, toplumsal yaşamın en köklü kavramlarının başında gelir. Batı literatüründe "establishment" ve "status quo" gibi kelimelerle ifade edilen müesses nizam (kurulu düzen), toplumsal, siyasal ve ekonomik düzenin; sabit, köklü ve geleneksel işleyişini savunur. Bu kurulu düzen geçmişten günümüze kadar mevcut düzenlerin sürdürülebilirliğini sağlamış ve değişim rüzgârlarına karşı da direncin sembolü olmuştur.

Peki, bu yerleşik düzenin sınırları nereye kadar uzanır? Hayatımızın neredeyse her alanında etkilerine rastladığımız bu gelenekçi yapı, bireysel özgürlükler ile toplumsal düzen arasında bir gerilime sebep oluyor mu? Bu yazıda, müesses nizamın tarihsel köklerinden güncel sorunlara kadar çeşitli yönlerini ele alacağız.

Sosyal, ekonomik ve siyasi alanların tamamında tarih boyunca varlığını muhafaza eden, aynı zamanda birçok konuda da karar verici olma kudretini haiz müesses nizamın; Osmanlı'nın en ihtişamlı günlerinden Tanzimata, Cumhuriyetin ilk yıllarından 70'li yıllara, 80 darbesinden günümüze kadar etkilerini görmek mümkündür.

Dünyamız canlı bir organizma gibi sürekli bir değişim içindedir. Teknolojiden siyasete, kültürden ekonomiye kadar sosyal hayatın her alanında yenilikler yaşanıyorken, bazı şeylerin hiç bir şartta değişmediğine tanıklık ediyoruz. İşte tam burada adeta bir Berlin Duvarı heybetiyle karşımıza "müesses nizam" çıkıyor. Bu düzenin en belirgin özelliği, değişime ve yeniliklere karşı bir tür koruma refleksi geliştirmesidir.

Sosyal yaşamın, geleneksel işleyişini devam ettirmesi için çaba sarf eden müesses nizam, toplumu koruyup kollayan bir çatı mı, yoksa yeniliklere ve değişime engel olan bir duvar mı? Toplumun bir kısmı kurulu düzeni bir çatı, bir yuva olarak görürken diğer kısmı ise gelişime, yeniliklere karşı bağnaz ve aşırı tutucu bir engel olarak görmektedir. Bir anlamda toplumun ve işleyişin istikrarını sağladığını savunan bu kurulu düzene karşı diğer taraftan bireysel özgürlükleri kısıtladığına dair atıflar bulunmaktadır.

Tarih boyunca müesses nizamın kudretine birçok kez tanık olduk. Osmanlı İmparatorluğu'nda "nizam-ı âlem" anlayışı devleti ayakta tutan yerleşik düzeni temsil ediyordu. Fakat bu düzen modernleşme çabaları karşısında epeyce sınanarak ciddi problemler doğurdu. Tanzimat Fermanı, bu düzenin değişimle nasıl sınandığının en önemli örneklerinden biridir.

İmparatorluğun yıkılışının ardından kurulan genç Cumhuriyetin de bu düzenle ne denli çetin imtihanlar yaşadığını ilkokul tarih kitaplarında bile görmek mümkün. Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar olan süreçte de müesses nizamın, canhıraş gayretlerini sürdürdüğünü görmekteyiz.

Günümüzde müesses nizamı anlamak için siyasete, ekonomiye ve toplumsal yaşama bakmamız yeterli olacaktır. Her dönem kendi aktörlerini doğuran müesses nizamın günümüzdeki temsilcileri, küresel sermaye, medya patronları ve teknoloji devleridir.

Gelenekçiliği savunan ve yenilikçi yaklaşımlara karşı kalkan görevi gören kurulu düzenin, zaman içinde kendini değiştirmek zorunda kaldığını da gözlemlemek mümkündür. Sosyal medya platformlarının, algılarımızı ve kararlarımızı yönlendiren devasa yapılar haline gelmesi, müesses nizamın dijital bir dönüşüm geçirdiğini gösteriyor. Fakat özünde yapmak isteğinden asla taviz vermiyor. Eşitsizlik, sansür ve kısıtlı hareket alanı gibi sorunlar varlıklarını göstermeye devam ediyor.

Dünyada da lehte ve aleyhte birçok yoruma muhatap olan müesses nizam hakkında bir çok düşünür ve bilim adamı da çalışmalar yapmıştır. Bunların başında İtalyan düşünür ve sosyalist kuramcı Antonio Gramsci gelmektedir. Gramsci, Hegemonya Kavramı isimli çalışmasında kurulu düzeni, bir toplumsal grubun (örneğin burjuvazinin), sadece ekonomik güç değil, aynı zamanda rızaya dayalı olarak toplumun diğer kesimleri üzerinde kurduğu ideolojik, kültürel ve siyasi liderlik olarak tanımlamıştır. Bu liderlik, toplumun genelinde "doğal" ve "meşru" olarak kabul edilen bir dünya görüşünün dayatılması ile sağlanır. Her toplumda kendisine alan bulabilen bu organizasyon hakkında daha birçok felsefi ve sosyolojik çalışmalar ortaya konulmuştur.

Müesses nizam olarak adlandığımız bu düzen her ne kadar değişime karşı dirense de değişim er ya da geç mutlaka gelecektir. Fakat bu değişimin ne düzeyde ve nasıl olacağını belirlemek toplumların elinde... Toplum olarak daha adil, özgürlükçü ve daha kapsayıcı bir düzen oluşturmak için yerleşik ve gelenekçi kuralları sorgulamamız gerekiyor.

Müesses nizam, bir yandan istikrar sağlayan, diğer yandan değişimi engelleyen bir tür fren görevi görmektedir. Fakat bu düzenin devamlılığı, toplumun ihtiyaçlarına uyum sağlama kapasitesine bağlıdır. Bugün, hem kronikleşmiş sorunları çözmek hem de yeni bir sistem kurmak için pek çok imkâna sahibiz. Önemli olan bu imkânları ne için ve nasıl kullanacağımıza karar vermektir.

ÇOCUK ÖYKÜLERİNDE YARATICI YAZARLIK

Ali Zafer YAPICI

Yaratıcılık, öykü yazarlığı açısından olmayan bir fikri, daha önce hiç düşünülmemiş bir şekilde keşfetmek ve hayal edip kurgulamak anlamına gelir. Her insan hayal eder ve bir öyküyü zihninde kurgulayabilir. Bu zaman zaman doğaçlama bazen de beyin fırtınası yöntemleriyle gerçekleştirilebilir. Yazmak için fikir arayan ya da güzel bir fikri öyküye dönüştürmek isteyen biri bazı zihni jimnastikler ve yöntemlerle kurguya ulaşabilir. Çocuk edebiyatında veya yetişkin edebiyatında da bu böyledir. Yaratıcı yazarlık kurslarında tecrübeli yazarlar bu pratik yöntemleri ana başlıklar halinde özetleyerek yazıya yeni başlayanlar için bunları bir ilkeler ve yöntemler silsilesine ana başlıklar halinde dönüştürerek özetlemişlerdir.

Öncelikle iyi bir öykü için iyi bir fikre hatta yaratıcı bir fikre ya da yaratıcı bakış açısına ihtiyaç vardır. Fakat eğer öykünün ana unsurlarından olan kurgu, diyalog, yazım dili ve yazar üslubu konularında yetersizlikler ve yanlış seçimler yapılırsa bu iyi fikir her zaman iyi bir öyküye dönüşmeyebilir.

Peki iyi bir öykü veya kitap fikri nasıl bulunur? Öncelikle her insanın zihni aslında aynı çalışır yani lineer (doğrusal) mantık yöntemi çerçevesinde düşünce üretir. İnsanlar bir konuya odaklandıklarında aynı sonuçlara aynı yollardan geçerek ulaşabilirler. Yaratıcı olanlar ise bu yolları değil, çapraz düşünme yöntemi ile farklı yolları kullanarak düşündükleri için farklı sonuçlara ulaşırlar. İnsan zihni beş duyu organından elde ettiği bilgileri altıncı his dedikleri kendi ürettiği bilgilerle harmanlayarak farklı sonuçlara ulaşır. Farklı tecrübe ve bilgi birikimlerine sahip insanlar farklı bilgiler üretebilirler. Objelere ve nesnelere bakış açımızı bu bilgilerden ürettiğimiz tecrübelerimiz ve bunlara olan bakış açımız belirler.

Yaratıcı insanlar ise beynimizdeki nöronların birbiri arasında kurduğu bağlantıların tersine birbiri ile alakası olmayan unsurlar arasında bağ kurarak hayata bakabilen insanlardır. Aslında bu çocuklarda doğuştan var olan bir yetenektir. Çocuk zihni, gelen bilgileri mantık çerçevesinde değerlendirip kullanıyor olsa bile bir yetişkine göre önyargısı henüz oluşmadığı için hiç alakası olmayan unsurlar arasında bile bir bağ kurabilir. Okul insana bu yeteneğini kaybetmesi için gereksiz tüm bilgileri boca ederek yaratıcılığını öldürecek ortamı sunar. Eğitim müfredatları çocuğa uzun yıllar birbiri ile ilintili bağlar kurmasını ve mevcut ilişkili unsurlar arasında benzer ilişkiler kurmasını salık verir. Düzen, kültür, teknik, tecrübe ile bilgilerin standartlaştırılmış formlarının peşinden gitmeyi öğütler. Bu sebeple aile içinde ve çevrede yaratıcı fikre olan övgü ve destek olmayınca insan zamanla yaratıcılık cesaretini kaybetmeye başlar. Çünkü yaratıcılık büyük bir cesaret gerektirmektedir.

Lineer düşünme yönteminde her şey arasında periyodik ve sıradan mantıksal bir bağ kurulur. Çapraz düşünme yönteminde ise birbiri ile alakasız unsurlar arasında bağ kurulur. Örnek vermek gerekirse; Elma, yeşil elma, kırmızı elma, sarı elma objeleri birbiri ile düzgün doğrusal bir mecrada bağlantılıdır ama mor elma dediğimizde çapraz düşünme sürecine girmiş bulunuruz. 'Sihirli Elma' dediğimizde sınırların ve gerçek dünyanın dışına çıkmış oluruz. 'Kare Elma' dediğimizde de yine aynı şekilde birbiri ile ilgisiz ve bağlantısız şeyleri ters bir bakış açısıyla düşünmüş oluruz.

Peki yaratıcı insanlar neden bu yolu tercih ederler? Öncelikle buna iten bazı sebepler vardır. Farklı olma, yeni olana ulaşma arzusu, mükemmeliyetçilik gibi itkiler insanı yaratıcı olmaya iter. Her insan yaratıcı olabilir, her yaşta bu mümkündür ama bunu bir yaşam tarzı haline getirmeden, yaratıcı olmaya çalışmak çok daha zor bir eylemdir.

Küçük yaşlardan itibaren yaratıcılığı teşvik eden ortamlarda olmak ve yaratıcı meslekler ve hobilerle uğraşmak kişiyi hayatın her alanında yaratıcı bir kimliğe dönüştürür. Tasarımcılık, ressamlık, reklamcılık, sanat, bilim gibi meslekler insanı var olmayan, görülemeyen şeyleri göstermeye çalıştırarak yeni bir yetenek kazandırır. Fakat toplumda bu tür insanlar sıra dışı fikirleri ve bakış açıları nedeniyle dışlanmaya ve yalnızlığa itilebilirler. Belli bir süre sonra bazı yaratıcı düşünce sahipleri bu özelliklerinin artık kendi önlerinde bir engel olduğunu düşünmeye başlar.

Öykü kurgulama veya bir öykü fikri oluşturma konusunda ise bir yazarın öncelikle yazılmış ve var olan birçok eseri okuması ve gözden geçirip buna göre yeni olanın peşine düşmesi gerekmektedir. Ama pratikte bu imkânsızdır. Bu sebeple yaratıcı kişi öncelikle bir konuda lineer düşünme yöntemi ile var olabilecek ve tüm insanların ulaşabileceği fikir ve seçenekleri düşünüp bunları keşfedip, ardından hepsinin dışında yeni bir seçeneği bulmak için beyin fırtınası yapmaya yönelmelidir.

Bulunan her yeni fikrin on tanesinden beş tanesinin her insanın kolaylıkla keşfedebileceği bir yapıda olduğunu bilmek gerekir. Fakat küçük yaşlardan itibaren yaratıcı düşünce peşinden koşan birisiyseniz bunu yapmanıza gerek kalmayabilir. Siz zaten olası ve ilk akla gelebilecek seçenekleri otomatik olarak devre dışı bırakmış olabilirsiniz.

Yine örnek vermek gerekirse; 'Sihirli Kolye' isminde bir öykü fikrine ulaşan biri bu yaratıcı keşfin ardından 'Sihirli Masa', 'Sihirli Koltuk', 'Sihirli Bisiklet' gibi yeni fikirlere ulaşsa bile öykü fikri özelinde bu bulunan yeni fikirler lineer yani doğrusal bir yapıda keşfedilmiş unsurlar ve öykü başlıkları olacaktır. Eğer bu öykülerin kurgularında da yeni yaratıcı unsurlar bulunamaz ve aynı sihir özelliği tercih edilirse basit bir dairenin içine girilmiş olacaktır. Böyle bir öykü yazıldığı için bir başka yazarın aynı isimde veya konuda benzer bir öykü yazması sıra dışı ve yenilikçi olma özelliğini ortadan kaldıracaktır. Ayrıca 'Sihir' kelimesinin çok genel olması daha sonra böyle bir öykü yazmak isteyenleri dar alana sıkıştıracağından, daha özel bir fonksiyonun yaratılmasını ihtiyaç haline getirecektir. 'Sihirli kolye' yerine 'Sihirli Saat' adında bir öykü kurgulamak lineer bir düşünce yolunda ilerlemek olacaktır. 'Bisiklet' ve 'Zaman Yolculuğu' konusunu işleyecek bir yazarın Bilgin Adalı gibi kitabının adına 'Zaman Bisikleti' adını vermesi isim seçimi anlamında yaratıcılığı ortaya koyacak bir seçim olmuştur. Aslında bu iki kelimeye bakınca 'Geleceğe Dönüş' filminde araba ile zaman yolculuğu yapan karakterlerin maceraları aklımıza gelen ilk çağrışımdır. Yarattığımız fikrin zihnimizde daha önce gördüğümüz her şeyle bir bağlantısı olabilir. 'Zaman Asansörü' dediğimizde 'Uzay Yolu' filmindeki zaman kapsülleri aklımızın bir köşesinden bize el sallar.

İşte tam bu noktada bunların çok ötesinde hiç düşünülmemiş ve mevcut yaratılmış unsurlarla hiç bağlantısı olmayan bir fikre ulaşabilmek oldukça zor ve komik karşılanabilecek bir eylem ve sonuçlarını ihtiva eder.

Tabi ki bir öykü sadece isminden ibaret değildir içerik de kapsamlı bir yaratıcılıkla oluşturulmalıdır. Bazen çok yaratıcı isme sahip kitapların içeriklerinin çok sıradan ve basit konular içerdiği görülmektedir. Aslında bu bir pazarlama tekniğidir.

Fakat gerçekten bazen iki üç kelime koca bir öyküyü özetleyebilir. İşte bu özellik ters düşünme yöntemi ile iki farklı kelimenin bir araya gelmesiyle bize koca bir öykünün ipucunu verebilir. Yazarlık atölyelerinde yapılması gereken ilk egzersizlerden biri bu olmalıdır. İki alakasız kelimeyi bir araya getirerek bundan çıkan çağrışımlarla bir öykü konusu, kurgusu ve karakterlerini inşa etmeye çalışmak kişiyi yaratıcı öykü fikrinden yaratıcı öykü kurgusuna adım adım götürecektir.

Çocuklarla yapılacak bir yazarlık atölyesinde bir kavanoz içine kâğıtlara yazılmış kelimeleri rastgele seçtirip, beyin fırtınası yapmalarını sağlamak, onların yaratıcı bakış açısını geliştirecektir. Bu yöntemler konu, kurgu, karakterlerin seçimi içinde geçerlidir.

Tüm bu süreçte yazar beyni hep onu kolay olana, basit olana yönlendirmeye çalışacak olsa da uzun soluklu bir yaratım sürecine girebilmek için bazen olaylara, fikirlere dışarıdan bakmak ve bakış açımızı değiştirmek gerekebilir. Yazıya uzun süre ara vermek ama gün içinde konuya sürekli odaklanmak gerekir. İnsan zihni konudan uzaklaşmaya çalışsa bile düşünmeye ve ilham aramaya, bağlantılı ya da bağlantısız olanlar arasında bağlantı kurmaya otomatik olarak devam edecektir. Bu süreçte aklına gelen fikirleri kaydetmek daha sonra üzerinde çalışmak için somutlaştırmak gerekebilir.

Yaratıcılığı geliştirecek diğer bir egzersiz ise var olan yazılmış öykülerin aynısını farklı içerikte yazmaya çalışmaktır. Örneğin Franz Kafka'nın 'Dönüşüm' isimli öyküsünü 'Ben olsam nasıl yazardım?' diyerek tekrar kaleme almak kişiyi yaratıcı olmaya sürükleyecek bir egzersiz olabilir. Bu durum yazara dar alanda sınırları zorlamaya neden olacak çok zor bir yazı deneyimini sunacaktır. Ya da bazı öykülerin yarısını okuyup diğer yarısını yazma egzersizini de denemek kurgunun yaratım sürecini öğrenmek açısından oldukça faydalı bir eylem olacaktır.

Sonuç olarak adeta bir yapbozun kayıp parçalarını bulmak ya da yeni bir yapboz tasarlamak gibi zihnimizdeki kelimeleri bağlantısız yöntemlerle bir araya getirip bağlantılı hâle getirmeye çalışmak, buna inanmak, bundan hoşnut olmak gerekmektedir. Geriye kalan ise karakterlerin birbiri olan etkileşimlerindeki diyalogların metinlerinin yaratıcı hâle getirilmesi, öykünün yol haritasının yaratıcı bir sürece dönüştürülmesidir. Son olarak yapılması gereken; giriş, gelişme, sonuç ve zaman gibi unsurların mantık hatası oluşturmayacak şekilde birleştirilmesi ve duyguların okuyucuya davranışlar ve olaylar silsilesi ile anlaşılır bir şekilde aktarılabilmesidir. Bunların tümü yaratıcı bir fikirle buluştuğunda artık yaratıcı bir öyküye sahipsiniz demektir.

ALTIN GÜMÜŞ RASYOSU

Şerif DURMAZ

Bir ons altın kaç ons gümüş eder ve bu soru neden paranın kaderini fısıldıyor?

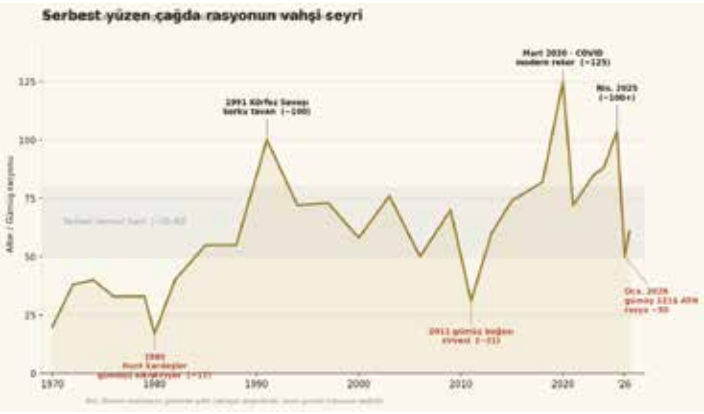
Bu orantı, çoğu insanın sandığı gibi kuru bir grafik değil; paranın nabzını tutan bir cihaz ve şu sıralar o nabız fena halde hızlı atıyor.

Kanunla Evlendirilmiş, Piyasayla Boşanmış İki Metal

Şunu bir düşünün: İnsanlık tarihinin büyük bölümünde bu iki metalin birbirine oranı piyasa tarafından değil, imparatorlar ve meclisler tarafından belirlendi. Roma'da bir ons altın, kabaca on iki ons gümüş ederdi, çünkü öyle buyrulmuştu. Amerika 1792'de Sikke Kanunu'yla oranı 15'e 1 diye taşa kazıdı. Yani asırlarca insanlar bu oranı bir doğa kanunu, güneşin doğuşu kadar sabit bir şey sandılar.

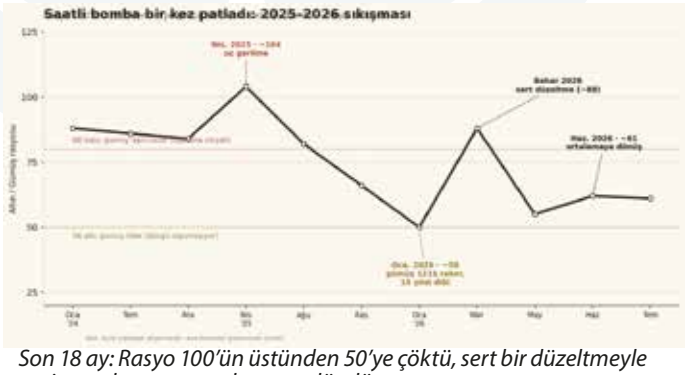
Sonra evlilik bozuldu. Önce 1873'te gümüş sessizce paradan kovuldu. Asıl kopuş ise 1971'de geldi: Nixon altın penceresini kapatınca, iki metal de zincirlerinden boşandı ve serbest yüzmeye başladı. İşte o andan itibaren rasyo (zikrettiğimiz orantı) evcil bir hayvan olmaktan çıkıp vahşi bir yaratığa dönüştü.

Peki bu yaratık ne zaman çıldırdı? İşte tam burada rasyo sanat tarihi dersi verir. 1980'de Hunt kardeşler bütün gümüşü kucaklamaya kalkıştı, enflasyon dünyayı kavuruyordu; rasyo neredeyse 17'ye çöktü. 1990–91 Körfez Savaşı'nda korku tavan yaptı, rasyo 100'e tırmandı. Sonra o meşhur an: Mart 2020. Dünya evlere kapandı, fabrikalar sustu. Gümüşün sanayi tarafı bir anda ölünce herkes panikle altına koştu ve rasyo modern piyasa tarihinin en uç seviyesi olan 125'e fırladı. O 125 rakamı aslında bir çığlıktı: "Sanayi durdu, korku patladı" diyen bir alarm.

Bu grafikte gördüğünüz her uç nokta bir krizin izlerini taşır.

Ama asıl hikâye şu an, tam senin yaşadığın günlerde yazılıyor. 2025 boyunca altın yaklaşık %67 kazandırırken, gümüş %147 fırladı. Rasyo, 2025 Nisan'ında 100'ün üzerindeki uç seviyelerdeyken, 2026 Ocak'ında gümüş 121 dolarla tüm zamanların rekorunu kırınca 50'ler civarına -on dört yılın en düşüğüne- çöktü. Yani senin gözünün önünde saatli bomba bir kez patladı bile. Şimdi gümüş o tepeden yaklaşık %42 geri çekildi ve rasyo tekrar 60'lı seviyelere yerleşti.

Son 18 ay: Rasyo 100'ün üstünden 50'ye çöktü, sert bir düzeltmeyle geri sıçradı, sonra ortalamaya döndü.

Bütün bunlar paranın bugünkü hali hakkında bize şunları söylüyor: Rasyo ne zaman uçlara gerilirse, sana kâğıt para sisteminin sıkıştığını söyler. Rasyonun aşırı gerilmesi, aslında birinin ölçüyü kaybettiğinin işaretidir. O biri de genelde para birimidir.

Gümüşün İki Yüzü: Hem Kasada Saklanan, Hem Ateşte Yakılan

İşte rasyoyu bir barut fıçısına çeviren asıl mesele burada. Gümüş bölünmüş bir ruha sahip. Bir yüzü para olmak ister; kasalarda, sikkelerde, fonlarda saklanır. Ancak diğer yüzü kelimenin tam anlamıyla tüketilir, yakılıp bitirilir. Her güneş panelinde, her elektrikli araçta, her devre kartında birazcık gümüş vardır ve o gümüş bir daha asla geri dönmez.

Farkı görüyor musun? Altın istiflenir, gümüş harcanır. Kazılan altının neredeyse tamamı hâlâ bir yerde bir külçe olarak durur. Ama Gobi Çölü'ndeki bir güneş tarlasına lehimlenen gümüş; o gitmiştir, sonsuza dek. Rakamlar da bu ateşi körüklüyor. Güneş paneli üreticileri 2026'da gümüş tüketimini %19 kısıp 151 milyon onsa indirdikleri hâlde, küresel piyasa üst üste altıncı

yılda yaklaşık 46 milyon onsluk arz açığına yürüyor.

İşte saatli bomba tam olarak bu: Yatırım talebi (para yüzü) ile sanayi talebi (tüketim yüzü) aynı anda patladığında, altındaki gibi bir emniyet supabı yoktur. Gümüşün iki yüzü de aynı anda "istiyorum" dediğinde fiyat yükselmez, infilak eder! 2025'teki o %147, işte o infilakın küçük bir provasıydı.

Rasyo bir fiyat değil, bir ateş ölçerdir. Çoğu insan altının ya da gümüşün fiyatına bakar. Rasyoyu okuyan kişi ise ilişkiye bakar; altın ile gümüş arasındaki gerilime. Bu, ağaçlara bakmayı bırakıp ormanı görmeye başlamaktır.

Rasyo 80'in üstündeyse korku hüküm sürüyor, sanayi donmuş, kimse gümüşü hatırlamıyor demektir ki bu da tarih boyunca sabırlıların toplama sinyalidir. Rasyo 50'nin altındaysa büyüme vardır; gümüş öndedir ve bu çoğu zaman bir metal döngüsünün tepesinin habercisidir (2011 zirvesinde rasyo 31'e kadar sıkışmıştı).

En güzel yanı, gerilmiş bir yay gibi ortalamaya geri dönme eğilimidir. Ama işte asıl bilgelik şu: Rasyo bir kronometre değil, bir değerleme göstergesidir. Sana neyin ucuz olduğunu söyler, ne zaman hareket edeceğini değil. 2020'de 125'te çığlık attı ve onu dinleyip sabredenler servetlerini ancak 2025–26'da devşirebildiler.

Yay birden boşalırsa ne olur dersiniz? İçinde bulunduğumuz dönemi düşünün: Merkez bankaları çılgınca altın istifliyor, borç dağları büyüyor, para birimleri değersizleşiyor. Altın 2026 Ocak'ında 5.589 dolarla tarihî zirvesini gördü ve bunun ardındaki en büyük güç, devletlerin kendi bastıkları kâğıttan kaçıp altına sığınmasıydı. Kâğıt para sisteminin gözle görülür biçimde zorlandığı bir çağdayız.

Böyle bir ortamda rasyo sert bir şekilde kapanır da gümüş atağa kalkarsa bu sıradan bir işlem fırsatı değildir. Bu, para rejiminin sert varlıkları yeniden paralaştırdığının işaretidir. Çünkü gümüş "fakirin altını"dır. Sıradan tasarrufçu kâğıda inancını yitirdiğinde onsu, 5.000 dolarlık altını alamaz, gümüşe koşar. Yani gümüş, kitlesel güven kaybının basınç supabıdır.

Nihayetinde dominolar devrilir. Böyle bir atak bütün madencilik sektörünü yeniden fiyatlar, fiziksel stokları kurutur, teslimat sıkışmaları doğurur. Daha da önemlisi, "kâğıt gümüş" (vadeli işlemler, fonlar) ile eldeki gerçek metal arasındaki uçurumu ifşa eder. Herkesin sahip olduğunu sandığı gümüşün aslında birkaç kez satılmış olduğu ortaya çıkar. Kıtlık fiyatı, fiyat talebi çeker; bir yansıma döngüsü kurulur.

En büyük resimde ise olan şudur: Rasyonun şiddetli çöküşü, sonsuz kâğıt çağının, sonlu metalin duvarına toslamasıdır. Bu illa kâğıt paraların sonu demek değildir. Ama insanların o en eski soruyu yeniden sormaya başladığı sarsıntının habercisidir: Para dediğimiz şey, aslında tam olarak nedir?

Kahvemizin son yudumlarına gelmişken; Rasyo geleceği söylemez. Ama piyasanın ne hakkında yalan söylediğini söyler. 60'larda gezinirken sakin görünür; uçlara koştuğunda ise bir şeylerin kırılma noktasına geldiğini fısıldar.

O yüzden bir dahaki sefere birisi sana "altın mı, gümüş mü?" diye sorduğunda, önce şunu sor: "Şu an bir ons altın kaç ons gümüş ediyor?" Çünkü o tek sayının içinde korkunun sıcaklığı, sanayinin nabzı ve paranın kendine olan güveni saklıdır. Anlatacaklarımız bitti fakat rasyo hâlâ tik tak ediyor.

HALİL KUT PAŞA

Umut Kaan KİLİM

Halil Paşa (Kut), Osmanlı Devleti'nin son döneminde yetişen kurmay subaylar arasında askerî kabiliyeti, stratejik öngörüsü ve cephe yönetimindeki başarısıyla öne çıkan önemli komutanlardan biridir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sırasında Irak Cephesi'nde kazandığı Kutü'l-Amâre Zaferi, yalnızca Osmanlı askerî tarihinin değil, dünya harp tarihinin de dikkat çeken başarılarından biri olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte Halil Paşa'nın hayatı yalnızca bir cephe komutanının biyografisi olarak değerlendirilmemelidir. Onun askerî kariyeri, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında yaşanan siyasî dönüşümler, ordunun modernleşme çabaları ve İttihat ve Terakki kadrolarının devlet yönetimindeki rolüyle birlikte ele alındığında daha anlamlı bir bütünlük ortaya çıkmaktadır.

1881 yılında İstanbul'da doğan Halil Paşa, Harp Okulu ve Harp Akademisi'nde aldığı eğitim sayesinde genç yaşta kurmay subay olarak Osmanlı ordusuna katılmıştır. Dönemin askerî eğitim sistemi, yalnızca savaş meydanında görev yapacak subaylar yetiştirmeyi değil, aynı zamanda devletin karşı karşıya bulunduğu askerî ve idarî sorunlara çözüm üretebilecek nitelikli komutanlar yetiştirmeyi amaçlamaktaydı. Halil Paşa da bu anlayışın başarılı temsilcilerinden biri olmuş, meslek hayatının ilk yıllarından itibaren disiplinli çalışması ve askerî planlama konusundaki başarısıyla dikkat çekmiştir.

XX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti ciddi siyasî, ekonomik ve askerî sorunlarla karşı karşıyaydı. Balkanlar'da yaşanan gelişmeler, büyük devletlerin baskıları ve art arda gelen toprak kayıpları devlet yönetiminde yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu ortamda ortaya çıkan İttihat ve Terakki Cemiyeti, anayasal yönetimin yeniden işler hâle gelmesini, devlet kurumlarının güçlendirilmesini ve ordunun modern bir yapıya kavuşturulmasını hedefleyen önemli bir siyasî hareket olarak ön plana çıkmıştır. Cemiyet içerisinde özellikle eğitimli subayların etkin rol üstlenmesi, askerî reformların daha sistemli biçimde uygulanmasına katkı sağlamıştır. Halil Paşa da bu kadrolar içerisinde yer alan ve askerî alandaki çalışmalarıyla öne çıkan isimlerden biri olmuştur.

İttihat ve Terakki kadrolarının temel hedeflerinden biri, Osmanlı Devleti'nin mevcut şartlar içerisinde ayakta kalmasını sağlayacak güçlü bir idarî ve askerî yapı oluşturmaktı. Bu doğrultuda ordunun eğitimine önem verilmiş, kurmaylık sistemi geliştirilmiş ve modern savaş teknikleri yakından takip edilmiştir. Halil Paşa'nın yetiştiği askerî ortam da bu anlayışın etkisi altında şekillenmiştir. Özellikle Trablusgarp ve Balkan savaşlarında edindiği tecrübeler, onun ilerleyen yıllarda daha başarılı bir cephe komutanı olmasını sağlamıştır. Sınırlı imkânlarla mücadele edebilme, lojistik planlama yapabilme ve farklı coğrafyalarda birlik sevk ve idaresini gerçekleştirebilme konularında kazandığı deneyimler, Birinci Dünya Savaşı sırasında büyük önem taşımıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Halil Paşa çeşitli cephelerde önemli görevler üstlenmiştir. Özellikle Irak Cephesi, İngiltere açısından Basra Körfezi'nin güvenliği ve petrol bölgeleri nedeniyle stratejik öneme sahipti. Osmanlı Devleti ise Bağdat'ı ve Mezopotamya'yı koruyarak hem siyasî hem askerî varlığını sürdürmeyi amaçlıyordu. Halil Paşa, cephedeki birliklerin koordinasyonunu sağlayarak savunmayı güçlendirmiş ve kısa sürede başarılı bir komutan olarak ön plana çıkmıştır.

Halil Paşa'nın askerî kariyerinin en önemli dönüm noktası hiç şüphesiz Kutü'l-Amâre Zaferi'dir. İngiliz kuvvetleri Kut kasabasında kuşatma altına alınmış, aylar süren mücadele sonunda teslim olmak zorunda kalmıştır. Bu zafer, Osmanlı ordusunun savaş boyunca elde ettiği en büyük askerî başarılar arasında yer almakta ve İngiliz askerî tarihi açısından da önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Halil Paşa'nın kuşatma stratejisi, sabırlı harekât planı ve ikmal yollarını etkili biçimde kontrol etmesi zaferin belirleyici unsurları olmuştur. Cephedeki askerlerin moralini yüksek tutması ve disiplinli komuta anlayışı da başarının temel nedenleri arasında gösterilmektedir.

Halil Paşa'nın komutanlık anlayışı yalnızca askerî harekâtlarla sınırlı değildir. Emir-komuta zincirine verdiği önem, birliklerin eğitimine gösterdiği hassasiyet ve zor şartlarda dahi düzeni koruyabilmesi onun liderlik özelliklerini ortaya koymaktadır. Dönemin hatıratlarında askerleriyle yakından ilgilendiği, cepheyi bizzat denetlediği ve kararlarını sahadaki şartlara göre şekillendirdiği ifade edilmektedir. Bu yönüyle Halil Paşa, yalnızca emir veren bir komutan değil, aynı zamanda birliklerine güven veren bir lider olarak değerlendirilmiştir.

Mondros Mütarekesi sonrasında Osmanlı Devleti yeni bir döneme girerken Halil Paşa da ülkenin geleceğini yakından takip etmiş, Millî Mücadele sürecine destek veren isimler arasında yer almıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra kabul edilen Soyadı Kanunu ile "Kut" soyadını alması, kazandığı tarihî zaferin kendi adıyla özdeşleştiğini göstermektedir. Hayatının ilerleyen dönemlerinde aktif askerlikten çekilmiş olsa da Türk askerî tarihinde bıraktığı iz devam etmiştir.

Halil Paşa'nın hayatı incelendiğinde, onun yalnızca başarılı bir cephe komutanı olmadığı; aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin son döneminde yürütülen modernleşme çabalarının yetiştirdiği kurmay subaylardan biri olduğu görülmektedir. İttihat ve Terakki kadroları içerisinde görev yapmış olması, dönemin askerî ve idarî dönüşüm sürecinin doğal bir parçasıdır. Bu süreçte yetişen birçok subay gibi Halil Paşa da bilgi birikimini devletin savunmasına yönlendirmiş, özellikle Kutü'l-Amâre'de gösterdiği başarıyla adını Türk askerî tarihine kalıcı biçimde yazdırmıştır. Günümüzde yapılan tarih araştırmaları da onun stratejik planlama yeteneğini, liderlik özelliklerini ve savaş yönetimindeki başarısını öne çıkarmaktadır. Bu nedenle Halil Paşa (Kut), Osmanlı'nın son dönem askerî tarihini anlamak isteyen araştırmacılar için önemli bir şahsiyet olmayı sürdürmektedir.

BİR MODELİN İKİ ADI: FABLE, MYTHOS VE İHRACAT KONTROLÜ KRİZİ

Muhammed Niyazi ALPAY

Geçtiğimiz ay Anthropic, genel kullanıma sunduğu bugüne dek en güçlü yapay zekâ modelini yayınladı: Claude Fable 5. Bu model, daha önce duyurulan Mythos ailesinin dizginlenmiş (güvenlik önlemleriyle sınırlandırılmış) sürümü olarak çıkarıldı. Fable 5 ile Mythos 5, temelde aynı modeldir; aralarındaki tek fark, Fable'ın genel kullanıma açılırken bir dizi güvenlik katmanıyla (safety classifiers) birlikte gelmesidir. Nitekim isimlendirme de buradan geliyor: "Fable" (Latince fabula, "anlatılan şey") ile "Mythos" (Yunanca mythos) köken olarak akraba kelimelerdir. Anthropic, iki modeli birbirinden ayıran şeyin güvenlik önlemleri olduğunu vurgulamak için onlara farklı isimler vermiş.

Mythos ailesinin ilk üyesi olan Mythos Preview, Nisan ayında tanıtıldığında yıllardır kimsenin fark etmediği yazılım güvenlik açıklarını tespit edebilecek düzeyde bir yetenek sergiledi. Modelin bu kadar güçlü olduğunu gören Anthropic, onu genel kullanıma açmama kararı aldı ve erişimi yalnızca kritik altyapı sağlayıcıları ile siber savunma uzmanlarından oluşan sınırlı bir gruba —Project Glasswing adı verilen, ABD hükümetiyle iş birliği içinde yürütülen bir siber güvenlik programı çerçevesinde— açtı.

Fable 5 ise Mythos'un zincire vurulmuş, halka açık hâli olarak sunuldu. Fable ilk yayınlandığında ben de kullandım; kendi geliştirdiğim uygulamalarda çok sayıda güvenlik açığı buldu ve bunların kapatılmasını sağladı. Ayrıca yayınlandığı ilk günlerde dünya çapında pek çok kişi bu modeli kullanarak gerçekten etkileyici uygulamalar ve oyunlar geliştirdi. Anthropic'in paylaştığı örnekler bu iddiayı destekliyor: Fable 5, yalnızca ekran görüntülerini kullanarak (harita ya da yardımcı araç olmadan) Pokémon FireRed oyununu baştan sona bitirdi; fizik yasalarından yola çıkarak güneş tutulmalarını öngören bir güneş sistemi simülasyonu kurdu; hiç müzik duymamışken yalnızca kod yazarak bir klasik-EDM parçası üretip akışkan simülasyonunu bu ritme senkronladı. Yazılım tarafında ise Stripe, 50 milyon satırlık bir Ruby kod tabanında normalde bir ekibin iki aydan uzun sürede yapacağı geniş çaplı bir göçü (migration) Fable 5 ile tek günde tamamladıklarını bildirdi.

Aşağıdaki tablodan yapay zekâ modellerinin karşılaştırmalarını inceleyebilirsiniz.

Değerlendirme	Fable 5 / Mythos 5 Anthropic	Opus 4.8 Anthropic	Sonnet 5 Anthropic	GPT-5.5 OpenAI	Gemini 3.1 Pro Google
Agentic coding SWE-bench Pro	%80.3	%69.2	%63.2	%58.6	%54.2
Agentic coding Terminal-Bench 2.1	%88.0 Mythos 5 skoru	%82.7	%80.4	%83.4 Codex CLI harness	%70.7
Zorlu kodlama FrontierCode Diamond	%29.3	%13.4	—	%5.7	—
Multidisipliner muhakeme Humanity's Last Exam	%59.0 araçsız %64.5 araçlarla	%49.8 araçsız %57.9 araçlarla	%43.2 araçsız %57.4 araçlarla	%41.4 araçsız %52.2 araçlarla	—
Computer use OSWorld-Verified	%85.0	%83.4	%81.2	%78.7	%76.2
Bilgi işi GDPval-AA · Elo	1932	1890	1618 v2 ölçeği	1769	1314

Tablodan da görülebileceği üzere Mythos/Fable modeli, test edilen neredeyse tüm ölçütlerde diğer modellerin önünde yer alıyor. Anthropic'in kendi ifadesiyle, görev ne kadar uzun ve karmaşıksa, Fable 5'in diğer modellere karşı üstünlüğü o kadar belirginleşiyor. Model, önceki tüm Claude sürümlerinden daha uzun süre kesintisiz ve otonom çalışabiliyor.

Ne var ki bu güçlü lansman uzun sürmedi. Modelin yayınlanmasından yalnızca üç gün sonra, 12 Haziran akşamı ABD hükümeti sürece dâhil oldu. Amazon'daki bir grup araştırmacı, Fable'a uygulanan güvenlik önlemlerinin belirli bir istem (prompt) tekniğiyle aşılabildiğini —modele bu yolla yazılım açıkları buldurulabildiğini, bir örnekte ise açığın nasıl istismar edileceğini gösteren kod ürettirilebildiğini— tespit edip yetkililere raporladı. Bunun ardından ABD Ticaret Bakanlığı, ulusal güvenlik gerekçesiyle bir ihracat kontrolü (export control) direktifi yayınladı. Bu direktif, model erişiminin doğrudan yasaklanması değildi; erişimin tüm yabancı uyruklu kişilere (ABD içindeki yabancı uyruklu Anthropic çalışanları dâhil) kapatılmasını emrediyordu. Anthropic, kullanıcıların uyruğunu gerçek zamanlı doğrulayacak pratik bir yola sahip olmadığı için Fable 5 ve Mythos 5'i tüm dünyada, tüm kullanıcılara kapatmak zorunda kaldı. Diğer Claude modelleri (Opus, Sonnet, Haiku) bu durumdan etkilenmedi.

İlginç olan, Anthropic'in yaptığı incelemenin bu bulgunun Fable'a özgü olmadığını göstermesiydi: aynı açıkları Claude Opus 4.8, GPT-5.5 ve Kimi K2.7 gibi daha az yetenekli modeller de bulabiliyor, hatta örnekteki istismar kodunu test edilen her model üretebiliyordu. Yani söz konusu teknik, "Mythos düzeyinde" benzersiz bir siber yetenek açığa çıkarmıyordu.

Gerekli önlemler ile firma ve hükümet arasındaki yaklaşık iki haftalık görüşmeler sonucunda kontroller 30 Haziran'da kaldırıldı ve Fable 5, 1 Temmuz'da yeniden kullanıma açıldı. Anthropic bu süreçte, raporda tarif edilen tekniği vakaların %99'undan fazlasında engelleyen yeni bir güvenlik sınıflandırıcısı (classifier) eğitti; engellenen istekler artık hata döndürmek yerine otomatik olarak Opus 4.8'e yönlendiriliyor ve kullanıcı bu durumdan haberdar ediliyor. Ayrıca şirket; Amazon, Microsoft, Google ve diğer Glasswing ortaklarıyla birlikte, yapay zekâ "jailbreak"lerinin (güvenlik önlemlerini aşan tekniklerin) ciddiyetini ortak bir ölçekle değerlendirmeye yarayacak —yazılım güvenliğindeki CVSS'e benzer— sektör çapında bir çerçeve geliştirmeye başladı. Model geri döndüğü andan itibaren yine dünya çapında dikkat çekici projeler geliştirilmeye devam etti.

KARADENİZ'İN İHTİYAR DELİKANLISI

Abdullah ATICI

Kıymetli okurlar, aslında bu ayki yazımda işlemek için çok fazla konu vardı: Mutlak Butlan kararı, çözüm sürecindeki son gelişmeler, Dünya Kupası…

Fakat yazımın konusuna geçtiğimiz günlerde bir sosyal medya hesabında karar verdim. Karşıma "Nihat Genç'in ölüm yıl dönümü" paylaşımı çıktı. Gördüğüm anda kararımı verdim. Yazımın konusu Anadolu'nun çocuğu, Cumhuriyet'in evladı, en haklı ve en öfkeli gazeteci olacaktı.

Ben Nihat Genç'i tanımadan önce gazetecilik ve yazarlık için hep akademik bir dil gerektiğini düşünürdüm. Bana göre bir gazeteci ya da yazar; temiz, anlaşılır ama olabildiğince akademik bir dil kullanmalıydı. Öyle ya, okulda bize öyle öğretilmişti. Ancak Nihat Abi'nin "Veryansın" adlı YouTube kanalı"ndaki "Kurt" isimli yayınlarını izlemeye başladığımda yanıldığımı anladım. Rahmetli, bir tokat gibi vurmuştu yüzüme; eğer halka bir şey anlatmak istiyorsan halk gibi konuşmalıydın.

O, birilerini eleştirirken hiç öyle yan çizmezdi. Eğer FETÖ'cü ise hemen lafa girer, "P*şt." deyiverirdi. Kimseden korkmazdı. Kavgadan, davadan, dayaktan ya da ölümden… Hiçbir şeye eyvallah demezdi. Bildiğini okurdu.

Onu izledikçe şunu anladım: Türk insanı yıllardır televizyonlardaki süslü, takım elbiseli muhabirler, gazeteciler ve spikerlerle uyutulmuştu. Havalı cümleler, süslü kelimeler değil; Nihat Abi'nin yaptığı gibi kahvede Ahmet Emmi'nin anlayacağı dili kullanmak gerekirdi. Çünkü onun da dediği gibi bu memleketin evlatları; beşli çeteler, mafyalar, rant peşinde koşan siyaset böcekleri değil; dağdaki çoban, tarladaki çiftçi, öğrenci, işçi ve emekçiydi.

Onu izledikçe şunu anladım: Türk insanı yıllardır televizyonlardaki süslü, takım elbiseli muhabirler, gazeteciler ve spikerlerle uyutulmuştu. Havalı cümleler, süslü kelimeler değil; Nihat Abi'nin yaptığı gibi kahvede Ahmet Emmi'nin anlayacağı dili kullanmak gerekirdi. Çünkü onun da dediği gibi bu memleketin evlatları; beşli çeteler, mafyalar, rant peşinde koşan siyaset böcekleri değil; dağdaki çoban, tarladaki çiftçi, öğrenci, işçi ve emekçiydi.

Nihat Abi, modern zamanın öfkeli Nasrettin Hocası gibiydi. Bir konuyla ilgili herkesin yaptığı aynı sıkıcı yorumlardan kendisini ayırır, şahsına münhasır üslubuyla adeta her kelimesini kafanıza çakardı. Bazen gözleri dolar, ağlayarak anlatırdı.

Kendisi bana ilham oldu. Gerçekten de şunu anladım; bu memleketin insanına bir şey anlatmak istiyorsan onlardan olacaksın. Kâh küfür edecek, kâh güldürecek, kâh ağlatacaksın…

Gördüm ki süslü kelimeler ve havalı cümleler, sadece kendi egonu şişirmek ve diğer meslektaşlarına, kendine aydın diyen -sözüm ona- yazarlara "Bak, ben ne çok şey biliyorum." demekmiş. Oysa bu memlekette derdini anlatırken Alp Dağları'na gitmeye, Amerika'ya secde etmeye hiç gerek yokmuş. Bu vatanın evladı dermanını dağlarda, yaylalarda, ovalarda, şehitliklerde ve Anıtkabir'de aramalı. Şan, şöhret ve mal için ruhunu satmamalı!

Hayatımda ilk kez "duayen" denilen bir insan için dua ettim, Allah'a yalvardım; iyileşsin diye. Ama Hak Teâlâ demek ki sevdiği kulunu yanına erken almak istemiş. Bir sene oldu. Artık okuduklarımın ya da dinlediklerimin eski tadı yok. Çünkü o yorumun, o duruşun adı Nihat Genç'ti.

Ruhu şad olsun. Allah bu memlekete yeni Nihat Gençler görmeyi ve Nihat Gençsiz kalmamayı nasip etsin.

ÜçYediDokuz

HÜRRİYET · ADALET · EŞİTLİK · KARDEŞLİK

YENİ NESİL ANALİZ | HAFTALIK GÜNDEM

Bilgi, Yorum, Perspektif... Hepsi Tek Kanalda!

HEMEN ABONE OL! Youtube@Ücyedidokuz

BİRLİK VE İLERLEME DÜŞÜNCE DERNEĞİ

BİRDER AKADEMİ